

FALTEN OFERTES POLÍTQUES DIFERENCIADES

ANTONIO PAPELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 21.12.07

El filòleg nord-americà George Lakoff, catedràtic de prestigi a Berkeley (Califòrnia) des del 1972, es va donar a conèixer els anys 80 amb els seus estudis de lingüística cognoscitiva sobre les metàfores --no són artificis per a l'embelliment retòric, sinó una part del llenguatge quotidià que afecta la manera com percebem, pensem i actuem--, va adquirir notorietat els anys 90, quan va publicar un llibre acadèmic --Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think (moral política: com pensen liberals i conservadors)-- en què analitzava les "visions del món" dels republicans i els demòcrates, i s'ha fet famós a Espanya per un llibret recent, No pienses en un elefante (Editorial Complutense, Madrid, 2007), que, encara que escrit per al públic nord-americà en ocasió de les eleccions nord-americanes del 2004 --l'elefant és el símbol del Partit Republicà--, ha fet furor ara entre els progressistes espanyols. Fins al punt que Zapatero ha invitat Lakoff a formar part de la seva cohort d'assessors àulics.

Les tesis de Lakoff aplicades a la política consisteixen, sintèticament, a considerar que una construcció ideològica vinculada a un partit polític és sobretot un marc de referència, un conjunt lèxic de criteris i tòpics que formen una estructura mental orgànica que expressa una determinada manera de veure el món. Així, per exemple, els conservadors nord-americans, partint d'una determinada concepció jeràrquica i disciplinada de la unitat familiar, han construït uns codis prestigiosos que inclouen nombrosos principis: baixa intervenció pública, hostilitat als impostos i als serveis públics universals, no a l'avortament, sí a la pena de mort, Estat de reduïdes dimensions, encara que fortament introspectiu i tancat a l'exterior, etcètera. Una vegada reconeguda l'existència d'aquest marc conservador, l'èxit dels progressistes consisteix no tant a embrancar-se en una controvèrsia amb la

dreta per dissuadir els ciutadans de votar-la, com a engendrar un marc nou, alternatiu, genuïnament progressista, en què pugui desenvolupar-se amb comoditat el seu propi electorat, que té, o que ha d'adquirir, una visió del món diferent. De fet, Lakoff és l'inspirador d'un think tank progressista, implicat en una empresa de canvi de marc: l'institut Rockridge, que reuneix científics i lingüistes cognitius i científics socials per emmarcar tota la gamma de polítiques públiques des d'una perspectiva progressista.

L'APLICACIÓ pràctica d'aquestes teories per part dels partits pot donar lloc a estratègies a llarg termini, com les que efectivament es desenvolupen en l'àmbit nord-americà. Però aquí, i en aquestes imminències electorals, el que es desprèn de la crida de Lakoff és una certa apel·lació a la coherència interna dels partits, que haurien de procurar oferir un projecte emmarcat en una estructura mental, en una visió del món, i no un conjunt de propostes aïllades i incompletes, generalment arrabassades a l'adversari en successius raptos de falta d'originalitat.

Hi ha exemples a l'abast: no té, per exemple, sentit que l'esquerra socialdemòcrata vulgui arrabassar a la dreta liberal la caixa de reclutament de la baixada d'impostos, quan amb tota probabilitat qui vota la dreta no busca aquest avantatge econòmic immediat, sinó una oferta més complexa de conciliació de l'economia de mercat amb l'Estat social. Hi ha, o hi hauria d'haver, una construcció ideològica, oberta i no dogmàtica, en què tot un hemisferi de la societat civil atorgués més èmfasi a la igualtat que a la llibertat, disposada a competir amb una altra estructura simètrica més entestada en la llibertat que en la igualtat.

El fet que aquestes cosmogonies polítiques i intel·lectuals no existeixin, o que estiguin amb prou feines articulades dins de límits difusos, deu ser fruit de la inexperiència democràtica d'aquest país i de la inanitat dels lideratges ideològics que exerceixen els partits. En aquesta situació, el que Lakoff podria aportar al present espanyol, tan esquartrat per l'enemistat política que s'ha produït fins a

més enllà del que és raonable al llarg de la legislatura, no és un conjunt de receptes per a l'esquerra, sinó una pauta de densitat i de congruència interna per al sistema de partits.

ELS MISSATGES electorals, en definitiva, haurien d'abandonar la demagògia curt terminista i respondre, si no als diversos models de societat --conceptes anacrònics que han estat arrasats per l'anivellament ideològic de les últimes dècades--, sí a dues --o més-- visions del món antitètiques que, encara que coincidents en molts aspectes i disposades com és lògic a conviure pacíficament, expressessin la rica pluralitat intel·lectual de les nostres societats obertes i materialitzessin la llibertat d'escollir en què es basen els nostres pletòrics, però rudimentaris, sistemes democràtics.

Lakoff representa, en fi, una crida de qualitat a la política vulgar que s'està desenvolupant al nostre país i en la majoria dels del nostre context. I una incitació al debat polític d'altura com el que, tot i l'antiamericanisme primari que ens embarga, s'ha de reconèixer que sí que es produeix als Estats Units. Encara que no impedeixi, lamentablement, lideratges patètics com l'actual.

* Periodista.